

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA MEHNAT
SALOHIYATI O'RNI

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich

Toshkent Davlat Iqitsodiyot universiteti

Andijon fakulteti

“Mutaxassislik, ijtimoiy gumanitar va aniq fanlari kafedrası” professori

Iqtisod fanlari doktori

Raxmataliyeva Gulasal Xamidullo qizi

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Unversiteti

Andijon fakulteti “Iqtisodiyot ”

yo'nalishi 2-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA: Maqolada kichik biznes sub'yektlarining rivojlanishida mehnat salohiyatining o'rni va ahamiyati o'rganilgan. Kichik korxonalarda insoniy kapitalni samarali boshqarishning nazariy asoslari tahsil qilinib, mehnat salohiyatini rivojlantirishning amaliy usullari taklif etilgan. Tadqiqot davomida kichik biznes sharoitida xodimlarning bilim darajasi, kasbiy ko'nikmalari va motivatsiya darajasining korxona samaradorligiga ta'siri tahlil qilingan. Maqolada kichik biznes egalari uchun mehnat salohiyatini rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ham berilgan bo'lib, ular yordamida korxona raqobatbardoshligini oshirish va barqaror rivojlanishni ta'minlash mumkin.

KALIT SO'ZLAR: Kichik biznes, mehnat salohiyati, insoniy kapital, xodimlarni rivojlantirish, kasbiy tarbiya, motivatsiya tizimi, korxona madaniyati, raqobatbardoshlik, biznes samaradorligi, kadrlar siyosati.

ABSTRACT: This article examines the role and importance of labor potential in the development of small business entities. The theoretical foundations of effective human capital management in small enterprises are studied, and practical methods for developing labor potential are proposed. The research analyzes the impact of employees' knowledge level, professional skills, and

motivation on enterprise efficiency in small business conditions. The article also provides practical recommendations for small business owners on developing labor potential, which can help enhance company competitiveness and ensure sustainable development.

KEYWORDS: *Small business, labor potential, human capital, staff development, vocational training, motivation system, corporate culture, competitiveness, business efficiency, personnel policy*

Kichik biznes muhitida mehnat salohiyati — bu faqat xodimlarning soni emas, balki ularning bilim darajasi, kasbiy ko‘nikmalari, ishga bo‘lgan sadoqati va mijozlar bilan munosabatlaridir. Bunday korxonalarda har bir xodim bir nechta vazifalarni bajargani bois, ularning kasbiy malakasi va motivatsiyasi butun biznesning samaradorligi va rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, Andijon viloyatida kichik biznes sektorining jadal rivojlanayotganini hisobga olsak, mehnat salohiyatining o‘rni yanada ahamiyatli bo‘lib bormoqda.

Andijon viloyatida 2025 yilning 1 iyul holatiga doimiy aholi soni 3 million 487 ming nafardan oshdi. Viloyatda iqtisodiy faollik izchil o‘smoqda: sanoat mahsuloti ishlab chiqarish 107,1 foizga, qurilish ishlari hajmi esa 112,7 foizga ortgan. Xizmatlar sohasidagi yillik o‘sish sur‘atlari va yalpi hududiy mahsulot hajmining 106,4 foizga ko‘tarilgani kichik biznesdagi ish o‘rinlari sonining ortishiga xizmat qilmoqda. Bunday sharoitda xodimlarning mehnat salohiyatini to‘g‘ri boshqarish va rivojlantirish orqali nafaqat korxonaning, balki butun viloyat iqtisodiyotining o‘sish sur‘atlariga hissa qo‘shish mumkin.

Mehnat salohiyatini oshirish bir necha muhim yo‘nalishlarda olib borilishi kerak. Avvalo, bu doimiy kasbiy tarbiya tizimini yo‘lga qo‘yish orqali amalga oshiriladi. Masalan, Andijonda bir qator o‘quv markazlarida Web dasturlash, IT, menejment kabi yo‘nalishlar bo‘yicha malaka oshirish kurslari tashkil etilgan. Xususan, “Digital School” va Inkubatsiya markazlarida o‘qituvchilar va yosh mutaxassislar uchun zamonaviy bilimlar asosida mashg‘ulotlar olib borilmoqda. Bu kabi tashabbuslar korxonalarga zamonaviy bilimga ega, texnologiyalardan xabardor kadrlar bilan ishlash imkonini yaratadi.

Shuningdek, motivatsiya tizimi ham mehnat salohiyatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bu borada nafaqat moliyaviy rag‘batlar (bonus, mukofot), balki ma’naviy rag‘batlantirish choralari ham muhim o‘rin tutadi. Eng yaxshi xodimlar tanlovi, jamoaviy tadbirlar, ijobiy muhit yaratish va ijodiy takliflar uchun rag‘batlar xodimlarning korxonaga bo‘lgan sadoqatini oshiradi. Andijondagi ayrim ishlab chiqarish korxonalarida mehnatga haq to‘lash va xodimlarning shikoyatlari bo‘yicha viloyat bandlik va mehnat munosabatlari boshqarmasi tomonidan amaliy choralar ko‘rilmoqda. Bu esa xodimlar huquqlari himoyasining ortishi, ijtimoiy barqarorlik va sadoqatni mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Bularning barchasiga qo‘shimcha ravishda, korxona ichki muhitida sog‘lom madaniyatning shakllanishi ham muhim. Ochiq muloqotga asoslangan boshqaruv uslubi, rahbar va xodimlar o‘rtasida ishonchli munosabatlar, o‘zaro hurmat va qo‘llab-quvvatlash mehnat unumdorligini sezilarli darajada oshiradi. Bu esa, o‘z navbatida, mahsulot sifati yaxshilanishi, mijozlar ehtiyojining to‘liqroq qondirilishi va raqobatbardoshlikning kuchayishiga olib keladi.

Andijonda kichik biznes sohasida mehnat salohiyatining yuqori bo‘lishi natijasida ko‘plab ijobiy o‘zgarishlar yuz bermoqda. Jumladan, xodimlarning o‘z ishiga bo‘lgan sadoqati, innovatsion yondashuvlari va takliflari ko‘paymoqda. Bu esa biznesni doimiy rivojlanishga undaydi, xodimlar almashinuvi darajasini kamaytiradi va bozor talablariga moslashishni osonlashtiradi.

Tadqiqotlar va amaliy kuzatuvlar shuni ko‘rsatmoqdaki, kichik biznesni muvaffaqiyatli rivojlantirishda mehnat salohiyati eng muhim omillardan biridir. Xususan, Andijon tajribasi shuni tasdiqlaydiki, malakali va sadoqatli xodimlarga ega bo‘lgan korxonalar bozorda mustahkam o‘rin egallab, uzoq muddatli barqarorlikka erishmoqda. Shunday ekan, har bir kichik biznes sub’yekti strategik rejalashtirishda aynan inson kapitaliga tayanuvchi yondashuvni tanlashi zarur.

Xulosa qilib aytganda, mehnat salohiyatiga qaratilgan kompleks yondashuv — kasbiy tarbiya, samarali motivatsiya va sog‘lom ish muhitini shakllantirish orqali — kichik biznesning hozirgi va kelajakdagi muvaffaqiyatining asosiy garovidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I. *Kichik biznes va tadbirkorlik asoslari* – T.: Iqtisodiyot, 2023.
2. Abdullayeva Sh. *Mehnat salohiyati va uning iqtisodiy ahamiyati* – T.: Ilm-ziyo, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kichik biznesni rivojlantirish to'g'risida"gi qonuni. – 2022.
4. Yusupova M. *Kichik korxonalarda insoniy kapitalni boshqarish* – J.: Biznes va innovatsiyalar, 2024.
5. Andijon viloyati statistika boshqarmasi rasmiy sayti – www.andstat.uz
6. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi – www.mehnat.uz
7. Raqobatni rivojlantirish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish qo'mitasi – www.raqobat.gov.uz